

У АСЯРОДДЗІ музыкантаў мне даводзілася чуць нямала нараканняў на конт таго, што выканаўцы на народных інструментах доўгі час не мелі магчымасці сябе выказаць. Дык хто ж ці што замінала наладзіць для іх конкурс?

З гэтым пытаннем я звярнулася да старшыні журы I Рэспубліканскага конкурсу імя І. Жыновіча народнага артыста БССР М. Казінца. І пачула ў адказ: «Замінала наша ўласная інертнасць, наша звычайна шмат гаварыць і нічога не робіць. Апроч таго, доўгі час адбывалася назапашванне творчых сіл. Сітуацыя павінна выпяваць... На жаль, працяглая грамадская няўвага да народна-інструментальнага жанру адыграла сваю негатывную ролю. Мы многіх страцілі: таленавітых людзей, прафесійную супольнасць, якая была ўласціва музыкантам «народнікам».

Будзем спадзявацца, што праведзены конкурс акумуляе рэальны творчы набыткі, даць новы імпульс развіццю народна-інструментальнага жанру на Беларусі.

Як ужо вядома чытачам, конкурс праводзіўся па шасці спецыяльнасцях (цымбалы, баян, акордэон, балалайка, гітара, домра); у I туры ўдзельнічалі 72 маладыя музыканты; напружана працавала журы, куды уваходзілі лепшыя музыканты - выканаўцы і педагогі, прадстаўнікі музычных арганізацый і Міністэрства культуры БССР, кампазітары. Вядома таксама, што спецыяльна для конкурсу былі напісаны творы, якія ўвайшлі ў праграму I тура як абавязковыя. Такім чынам, усе балалаечнікі ігралі «Думку» У. Солтана, дамысты - адмысловую «Канцэртную п'есу» П. Альхімовіча. Прыгожы лірычны твор «Непаўторны дзень» напісаў для гітарыстаў У. Буднін. У цымбалістаў абавязковым было «Гуананне вясны» В. Войціна. А баяністы і акордэаністы выконвалі «Фантастычнае скерца» М. Літвіна. Усе гэтыя творы напісаны з густам і з прафесійнай адназначнасцю аўтараў перад самой падзеяй - конкурсам. Беларусія кампазітары відавочна папоўнілі і ўзбагацілі рэпертуар «народнаму»-інструменталістаў.

ПАДБОР праграмы для I тура спрыяў максімальна поўнаму раскрыццю ўсіх выканаўчых мажлівасцей канкурсантаў, іх тэхнічнасці, падрыхтаванасці і вынослівасці, іхняга стаўлення да класікі і ўмення «чытаць» арыгінальны рэпертуар. Кожны ўдзельнік I тура атрымліваў права музыцыраваць 20 мінут з самай разнастайнай праграмай, што ўключала і твор беларускага кампазітара. Вынікі конкурснага спаборніцтва акрэсліваліся на заключным III туры, дзе фіналісты выступалі ўжо з аркестрам, у зале філармоніі.

На жаль, на III туры выявіўся недахоп рэпетыцыйнага часу. Адчувалася тэмпавая і дынамічная раз'яднанасць салістаў і аркестра. Асабліва пацярпелі тут дамысты, якія выступалі са студэнцкім сімфанічным аркестрам Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі пад кіраўніцтвам М. Калядкі. Аркестр літаральна «здушыў» салістаў, якія аказаліся безабароннымі перад ягонай магутнай гучнасцю. Балалаечнікам, баяністам больш пашанцавала: яны ігралі з народным аркестрам БДК пад кіраўніцтвам С. Кафанова. А цымбалісты выступалі з Акадэмічным народным аркестрам БССР імя І. Жыновіча. Такім чынам, фіналісты апынуліся не ў роўных умовах, і гэта не магло не паўплываць на канчатковыя вынікі іх выступлення. У струніках (за выключэннем цымбалістаў) I прэмія нікому не была прысуджана, прычым, у гітарыстаў рэалізавана толькі трэцяя.

У друку ўжо былі названы

імяны лаўрэатаў. І ўсё ж, прыгадаю коротка, як праходзіў конкурс. Успомню і выступленні асобных яго ўдзельнікаў (зразумела, расказаць пра ўсіх адметных тут немагчыма).

ПЭУНА, многім запомніўся той сонечны марозны дзень, калі з ранку ў розных канцэртных залах Мінска пачаліся конкурсныя праслухоўванні ўдзельнікаў I тура. Зала музычнага вучылішча была аддадзена баяністам і акордэаністам. Пад першым конкурсным нумарам выступае вучаніца Сярэдняй спецыяльнай музыч-

шы нумар). Ды аблегчаная і «сыраватая» праграма не дазволіла яму выйсці ў фінал.

У цэлым узровень выканальніцтва на гітары ў нас не назаўважыў здавальняючым. Калі ўлічыць, што клас гітары ў БДК адкрыты параўнальна нядаўна, дык пэўны набыткі тут ёсць, але яны маглі б быць больш істотнымі. Недахопу ж у надрах гітарыстаў няма, усякі іншы інструмент можна пазайздросціць гітары на колькасць жадаючых на ёй іграць. Толькі, відаць, патрэбны больш пільны адбор творчай моладзі і сур'ёз-

нямногіх канкурсантаў, хто са стабільнасцю прайшоў усе тры туры. Яго вылучае высокая культура гуку, далікатнасць, выдатная школа. Асабліва запомніліся сольны Капрыс № 24 Паганіні - Нечапэрэнік, пяшчотнае, вытанчанае Ронда В. Моцарта. Тонкая тэмбравая палітра, надзвычай пяшчотнае піянісіма, мяккі цёплы гук і драматычная завостранасць у «Калыханцы» з балета Я. Глебава «Альпійская балада» выклікалі заслужаныя апладысменты залы.

У цэлым канкурсанты-дам-

КОНКУРС, безумоўна, — своеасаблівы паказчык узроўню народна-інструментальнага выканаўства ў нашай рэспубліцы. Ён даў крытэрыі прафесійнага майстэрства, стаўся пунктам адліку для маладых творчых сіл. Разам з тым, ён раскрыў шэраг праблем, што вымагаюць вырашэння. Пад час конкурсу прайшла навукова-практычная канферэнцыя, прысвечаная праблемам і перспектывам развіцця народна-інструментальнага выканаўства. У яе рабоце ўдзельнічалі вядучыя прадстаўнікі інструментальных

МУЗЫКА

І НЯМА ПЕРАМОЖАНЫХ

Расказваем пра I Рэспубліканскі конкурс імя І. ЖЫНОВІЧА

най школы пры БДК Ірына Яраш. Зразумела, як цяжка выступаць першай, як цяжка завалодаць увагаю залы. Першы конкурсны нумар, звязаны з нечаканасцямі і выдаткамі. Але тут здарылася... наадварот. Настолькі незвычайным аказаўся талент гэтай высокаадоранай дзяўчынкі, што пасля яе ігры прысутныя ў зале вымушаны былі нават адапціравацца, прывыкнуць да ўзроўню наступных выступленняў! Так адбылося адкрыццё музыканта рэдкага таленту.

Бліскава выканаўшы складаную разнастайную праграму, І. Яраш задала высокі крытэры ўсяму спаборніцтву. Канкурываваў з ёю, бадай, толькі Ігар Шэлег, студэнт IV курса

най мэтаніраваная работа па прафесійным выхаванні.

Канкурсантам - балалаечнікам I прэмія не была прысуджана. Другую падзялілі выхаванцы маскоўскай і ленынградскай выканаўчых школ Генадзь Бранкоўскі і Сяргей Рэгель. Народная манера ігры Г. Бранкоўскага, яго захапляючы тэмперамент, зухватасць, разам з тым, выразная фраза і шырокі дынамічны дыяпазон спрыялі ягонаму заслужанаму поспеху ў слухачоў. Гэта адзін з нямногіх балалаечнікаў, у якіх штрыхі і спецыфічныя прыёмы ігры падпарадкаваны зместу твора. Ігру саліста Брэсцкай абласной філармоніі С. Рэгеля вызначаюць цудоўны гук, добрая школа. 3 месца

рысты паказалі добры выканаўчы ўзровень: прыкметна палепшылася якасць гуку, узрасло тэхнічнае майстэрства музыкантаў, іх выканаўчая культура. Успешна і тое, што дамысты маюць запас «прафесійнай трываласці», здатныя самаўдасканальвацца. Скажам, Ю. Валіцкі і Т. Лясун, якія некалькі гадоў назад скончылі БДК, змаглі захаваць свае індывідуальнасці і гожаю выканаўчую форму.

Цымбалісты, бадай, — адзіныя з прадстаўленых на конкурсе спецыяльнасцей, якая заявіла пра сябе на поўны голас. Ужо з I тура цымбалісты паказалі вельмі высокі ўзровень выканаўства, яны занялі ўсе 6 месцаў, прызначаных для

школ, кампазітараў, члены журы і аргкамітэта.

Удзельнікі канферэнцыі пагадзіліся на думцы, што найбольш перадавой спецыяльнасцю ў нас аказаліся цымбалы. Узровень выканаўства цымбалістаў дазваляе ім выходзіць за межы рэспублікі і паспяхова выступаць на міжнародных фестывалях, але... Як паназуваў конкурс, і гэта слухна адзначалі на канферэнцыі прафесар Я. Гладкоў і кампазітар Д. Смольскі, надта нізкая якасць інструментарыя не адпавядае высокаму выканаўчаму ўзроўню музыкантаў. Сёння ўжо нельга мірыцца з тым, што ў час ігры на цымбалах ірвуцца струны, не вытрымліваючы вельмі шырокага дынамічнага

Лаўрэаты конкурсу Л. РЫДЛЕУСКАЯ, І. ШЭЛЕГ, І. ЯРАШ

БДК. Ягоная ігра пазначана мужнасцю, стабільнасцю, умением дакладна акрэсліць характар кожнага твора. Фінальнае выступленне было для І. Шэлега вызначальным: упэўнена сыграўшы Канцэрт - паэму А. Рэпнікава, ён здолеў узяцца на адну прыступку з І. Яраш (абое занялі I месца).

Сярод гітарыстаў на I туры вылучыўся Яўген Грыдзюшка — музыкант сур'ёзна, дасведчаны, спрытнаваны. Рытмічна арганізавана, дакладна прагучала Прэлюдыя і Фуга для мінора І.-С. Баха, пранікнёна і з густам — п'еса У. Будніна «Непаўторны дзень». Асабліва ўдалася музыканту п'еса сучаснага кубінскага кампазітара Л. Браўэра «Ухвала танца». Словам, была залюна на добры вынік. На жаль, на наступных творах гітарыст іграў не асабліва натхнёна, што і паўплывала на вынік (толькі 3 месца, хоць музыкант загартаваны ў конкурснай барацьбе, неаднойчы ў міжнародных конкурсах).

Неблагія патэнцыяльныя магчымасці ў гітарыста Дзмітрыя Гулы, уладальніка добрага трэмала («Успамін пра Альгамбру» Ф. Тарэгі — яго леп-

ў балалаечнікаў заняла прадстаўніца Беларускай школы, педагог ДМШ з Пінска Аксана Макарэвіч. Гэта ўдумлівы музыкант, ёй толькі хацелася б пажадаць больш душэўнай вытрымкі.

У конкурснай барацьбе непазбежныя страты, пра якія ўспамінаеш са шкадаваннем. Вось такою стратай, на думку многіх, была сярод дамыстаў Алена Рабікава, якая пакінула сваім выступленнем на I туры кароткі, але яркі след. Прывабіў яе добры сакавіты гук, лагічна паслядоўнае развіццё вобраза ў «Рамантычнай п'есе» А. Пешняка, яе «Кампанэла» Н. Паганіні.

Выступленне на I туры Тамары Лясун, выкладчыца Гомельскага музычылішча, можна лічыць найбольш удамым. У яе ігры адчувалася логіка, грамадзянская сталасць, жыццёвы вопыт, яна музыкальная і тэхнічная. У наступных ж творах адчувалася эмацыянальнае спад дамысткі, няўпэўненасць у сабе, што адблялася і на выніку (III прэмія).

Пра дамыста Ю. Валіцкага гаварылі, ім захапляліся з I тура да фіналу. Гэта адзін з

Фота Ул. КРУКА.

удзельнікаў фіналу. На гэтым моцным фоне, дзе, здавалася б, таленту цяжэй за ўсё прабіцца, вылучыліся і лідэры. На «цымбальным небасхіле» з'явіліся дзве яркія зоркі: Ларыса Рыдлеўская (першакурсніца БДК) і Наталія Кавалеўская (вучаніца ССМШ), самая юная ўдзельніца конкурсу. Яны падзялілі I месца. Калі Л. Рыдлеўская ўражае сваёй бездакорнай логікай, жалезнай воляй, дзівоснай прыцягальнасцю, якая зачароўвае залу, дык для Н. Кавалеўскай характэрны цудоўны, вытанчаны гук, умение здабыць з такога простага інструмента багатую гаму музычных фарбаў, падпарадкаваўшы ўсё гэта агульнай драматычнай мастацкаму вобразу.

Конкурс паказаў, наколькі вырасла выканаўчая культура цымбалістаў, іх тэхнічны і прафесійны ўзровень, у той жа час рэзка змяніліся ўяўленні скептыкаў пра цымбалы як пра інструмент абмежаваных магчымасцей. Дзякуючы яркім выканаўцам, адбылося як бы другое нараджэнне інструмента.

лення. Здавалася б, ім і карты ў рукі, хто, як не яны, дасканала ведаюць свой інструмент! Аднак у гэты жанр не спяшаюцца, іх вабіць сімфанічная, камерная музыка. Місціць, справа тут не толькі ў кампазітарах? Хутчэй за ўсё, выканаўцы не заўсёды ўмеюць гожа прадставіць свой інструмент.

Востра паўстае пытанне перамясці прафесійнай падрыхтоўкі спецыялістаў. «Дагэтуль на ўсіх трох узроўнях (ДМШ, музычылішча, кансерваторыя), — гаварыў на канферэнцыі прафесар Я. Гладкоў, — выкладанне вядзецца пазрознаму, а без добрай прафесійнай асновы не можа ж быць належнай падрыхтоўкі спецыялістаў! Перавучаць куды больш складана, чым вучыць нанова. Добрасумленна праца педагога часцей за ўсё зводзіцца да «натасквання». А гэта — адыход ад метаду І. Жыновіча. Калі ўспомніць, у яго ўсе вучні былі розныя, а ў нас?.. Вучань павінен іграць сябе, а не свайго педагога».

Дацэнт БДК Г. Асмалоўская звярнула ўвагу на тое, што доўгі час на Беларусі домра і балалайка, у адрозненне ад цымбал і баяна, не мелі выхаду на шырокую канцэртную эстраду. Калі цымбалісты пасля заканчэння кансерваторыі могуць расквіцца ў аркестры імя І. Жыновіча, а творчы стымул для баяністаў — усеазаковы, адборачны і міжнародны конкурс, дык дамысты і балалаечнікі ў гэтым сэнсе вельмі абмежаваны. Для іх існуе адзіны калектыў на Беларусі, сіла янога невялікі і пастаянны ўжо шмат гадоў, — Камерна-інструментальны ансамбль рэспубліканскага радыё. Мала для такой рэспублікі, як наша! Неабходна ствараць народны аркестр.

На канферэнцыі абмяркоўвалі перспектывы самога конкурсу. Ён мае быць традыцыйным, каб раз у тры гады маладыя выканаўцы мелі магчымасць рэалізаваць свой творчы патэнцыял. Было прапанавана надаць конкурсу статус міжрэспубліканскага. Выказваліся пажаданні наконт таго, каб вынесці на конкурс праслухоўванне ансамбляў і рэдкіх фальклорных інструментаў, пашырыць праграму рознымі творчымі формамі музыцыравання (імпрывізацыя і інш.), надаць конкурсу фестывальнае гучанне, наблізіць яго да слухача.

ПЕРШЫ конкурс, вядома, увойдзе ў гісторыю нашай народна-інструментальнай музыкі. Па маштабнасці, значнасці, па ўзроўню арганізацыі (гэта плён ініцыятывы і зацікаўленасці кіраўніцтва БДК, яе выканаўчага факультэта, Міністэрства культуры) ён можа быць названы сярод самых адметных культурных падзей апошняга часу. Пра конкурс яшчэ будзе пісаць і гаварыць, прыгадваючы і аналізуючы яго вынікі.

А маладым яго ўдзельнікам наканавана развіваць, сцвярджаючы сваё мастацтва, дарыць яго людзям. Нагадаю словы народнага артыста БССР М. Дрынеўскага, сказаныя на цырымоніі закрыцця конкурсу: «Гэты конкурс — выдатная памяць цудоўнаму чалавеку Іосіфу Жыновічу. Апроч таго, ён дае магчымасць для спаборніцтва маладым творчым сілам. Тут ёсць пераможцы, але няма пераможаных. Змагайцеся і перамагайце! У добры шлях!»

Ларыса ТАІРАВА, старшы выкладчык Мінскага інстытута культуры.